

Spørg altid Siri

Siri Hustvedt fotograferet under et oplæg på LiteratureXchange i Danmark i 2019. Nu er hendes seneste essaysamling udkommet på dansk. Foto: Wikimedia Commons

Cathrine Rygaard Rasch 12.06.2022

KULTUR // BØGER – I Siri Hustvedts nye essaysamling møder vi igen hendes store hav af tanker og kloge refleksioner om livet. Spring ud i det, opfordrer Cathrine Rygaard Rasch. Det er dybt fascinerende læsning om det vestlige menneskes forestillingsverden, og på frydefuld vis tvinges man til at tage stilling til meget omkring menneskeliv i vesten i det 20. og 21. århundrede, skriver anmelderen.

Mødre, fædre og andre

Forfatter: Siri Hustvedt

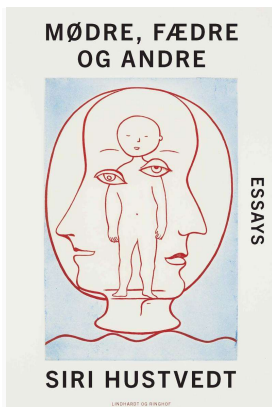
Essaysamling, oversat fra amerikansk af Rasmus Hastrup

Forlag: Lindhardt og Ringhof. 318 sider. Udkom d. 30. maj 2022

Der er noget tænksomt i luften. En lille tendens er, at essays er det nye sort (ok måske ikke helt, men i hvert fald er de svagt på mode), og at alle har brug for at tænke sig om. Og hvilken dejlig tendens!

Amerikanske Siri Hustvedt har længe skrevet essays. Det gør hun konsekvent med fjerlet hånd og om tonstunge emner. Det er både nemt, strabadserende og bjergtagende at læse Hustvedt, og hver gang man tror, at man når et højdepunkt, finder man ud af, at der slet ikke findes et samlet højdepunkt.

Det er på tide at sende glade tanker til 1700-tallets overskudsmennesker og alle dem efter, der forfinede genren, og til dig selv, hvis du under dig den luksus at se en lang række både moderne og ældgamle fænomener efter i sømmene hjulpet af en stærk og klog Hustvedt-stemme.

Hustvedt er meget glad for Louise Bourgeois, hvis illustration *Self Portrait* (1990-94) pryder forsiden og viser mennesket som et væsen med mange ansigter på en gang.

Det er et menneskesyn, som går igennem hele Hustvedts forfatterskab: Af portrætterne af hendes bedsteforældre i denne essaysamling, af hendes romanfigurer, af hendes optagethed af biologi, af blikket på den enkelte krop i samfundet og samspillet med andre og af selvets møde med andres historier og kunsten.

Det er naturligvis på sin vis enkelt: At vi aldrig er én ting. Og så alligevel slet ikke.

Nemt, strabadserende og bjergtagende

Hustvedt formår igen i *Mødre, fædre og andre* at opløse og koble sammenhænge mellem videnskaber, arv, miljø, sociologi, kultur og kunst i sit rige forsøg på at nuancere det vestlige menneskes (forestillings-) verden.

Samlingens 20 essays tager os vidt omkring i samme temagrupper som tidligere, nemlig samfund, feminisme, sexisme, kultur, familie-erindring, forholdet mellem krop og sjæl og misogyni. Nye temaer er bl.a. corona-pandemien, gruppevold og et særligt zoom på Hustvedts nyligt afdøde mor.

De lidt kortere tekster fungerer på en måde bedst. Her er litterære kvaliteter og knapt så mange videnskabelige ekskursor, som "rigtige" essays kræver, og som nogle gange kvæler tempoet.

I åbningsessayet *Tillie* om Hustvedts farmor – genialt indledt med sætningen: "Min farmor var genstridig, fed og frygtindgydende." – præsenteres læseren for et forbilledligt kondenseret gigantisk kompleks af temaer som indvandring, kvindeliv, fattigdom, vrede, familiehistorie og erindringer mellem generationer. Det er suverænt.

Også god og kort er *Min mors ocean og hvordan det blev mit*, som er en blot to sider lang åndeløst arvet erindring indeholdende uldbadedragter, lyse nætter i Norge, et rødt porcelæns-testel og kun syv punktummer. *Noter fra New York*, der skarpt og koncist blander coronavirus, sprog, Trump-kritik, slutter i en højstemt hyldest til det levendes uløselige forbundethed over hele kloden. Det er stort.

Jeg læser gerne teksten igen og igen, fordi der sker så mange ting, og fordi jeg også gerne vil forstå noget om f.eks. epigenetik, som jeg virkelig ikke ved noget om

Allerbedst er Hustvedts allestedsnærværende vandmærke af køn, magt, misogyni, biologi og samfund, dette gælder også i de to længere essays *Hvad vil en mand have* og *Syndebuk*, som skal fremhæves særligt. Her er Hustvedt i topform og skaber med én og hundrede bølger en lind strøm af aspekter og diskussioner.

Hvad vil en mand have gennemgår misogyni i mange afskygninger. Hustvedt starter enkelt og åbent:

”Det er et underligt had (kvindehadet, red.), hvis man tænker over det, fordi alle mennesker er født af en kvinde (...). I modsætning til andre former for had, som én gruppe nærer til en anden – de fjendskaber, der bunder i forskellig identitet, religion, klasse, race, geografi og kan eksplodere i terrorisme eller folkemord – er kvinder hadet, uanset tilstand, kaste, klasse, religion eller stamme.”

Herefter bliver det stejlt at følge med, når nye forestillinger blandes og præsenteres, f.eks. at moderkagen er et overset organ, der er den tredje part i skabelsen af nyt liv, at den antikke kunst ikke afbilder fødsler (eller den moderne i særlig grad), at DNA behandles som en abstraktion og på denne måde kan afsløres som en fantasi, der ekskluderer en lang række andre faktorer, og at den biologisk-socialt afhængighed af andre mennesker behandles yderst stedmoderligt i amerikansk politik og kultur.

Siri Hustvedt besøgte Danmark i begyndelsen af juni, da hun talte på årets Heartland Festival på Fyn. Foto: Spencer Ostrander

Det er meget, men jeg læser gerne teksten igen og igen, fordi der sker så mange ting, og fordi jeg også gerne vil forstå noget om f.eks. epigenetik, som jeg virkelig ikke ved noget om. Når Hustvedt kan, kan læseren også. I næste samling håber jeg, at hun vil se på debatten og juraen omkring den fri abort og forbuddet mod samme i

det aktuelle USA, denne samling er desværre udgivet en postgang for tidlig for dette emne.

I essayet *Syndebuk* skaber Hustvedt krusninger i tanken om den (umiddelbart) meningsløse vold. Hun reflekterer over dehumanisering og det, der kaldes *voldens smitte*. Udgangspunktet er en forfærdelig mishandlings- og mordsag på den 16-årige pige Sylvia Likens i USA's hvide underklasse i 1965, hvor en hel familie og nogle nabobørn blev kendt skyldige i:

”Under retssagen blev det klart, at Sylvia ikke officielt eller teknisk set var blevet ”voldtaget”. Ifølge ligsynsmanden, som undersøgte hendes lig, var hendes kønsorganer opsvulmede som følge af ekstern vold, men hendes jomfruhinde var intakt. Hvor verden dog har dyrket denne absurde tærskel: grænsen mellem kvindelig renhed og urenhed, mellem ubesmittethed og fordærv.”

Det er både klogt og godt, og det tvinger læseren til på frydefuld vis og ad omveje at tage stilling til meget omkring menneskeliv i vesten i det 20. og 21. århundrede

Hustvedt navigerer elegant mellem refleksioner over upolitisk vold, spejlneuroner, lynchning, gruppedynamik og socialklasser, retssagscitater og mytologi. Det er ikke behageligt. Man væmmes over afhøringerne af de involverede børn – og over sig selv, for hvem kan sige sig fri fra *true crime*-begejstring og nysgerrighed? Og hvem kan bære, at de brændemærkede Sylvia med en nål og teksten ”I am a prostitute and proud of it”, mens man alligevel grådigt læser om sagen?

Hustvedt ved det godt. Hun slutter med at pege pilen på sig selv og indirekte læseren i erindringen om en klassekammerat, hun måske/måske ikke ville have martret.

Mere lyserødt er essayet *En gåtur med min mor*, hvis refleksioner over moderskabet er i den mere enkle ende, og hvis fine og kærlige portræt af en mor fra en datter kammer over i et for denne læser i længden noget privat forelsket billede af den nu afdøde Ester Hustvedt. Jeg er klar over, at det virker tarveligt at kritisere andre menneskers hyldest til en afdød, undskyld, det er bare ikke så spændende i længden, selvom teksten starter godt og naturligvis rummer meget andet. Hustvedt kan ikke skrive uinteressant, selv når hun keder mig.

Siri stråler

Nye læsere kan sagtens hoppe i Siri Hustvedts store hav af tanker og refleksioner om livet, og eksisterende læsere kan springe i igen. Siri Hustvedts seneste essaysamling *Mødre, fædre og andre* er begavede variationer af de forrige samlinger *At leve/At tænke/At se* og *En kvinde ser på mænd der ser på kvinder*. Det er både klogt og godt, og det tvinger læseren til på frydefuld vis og ad omveje at tage stilling til meget omkring menneskeliv i vesten i det 20. og 21. århundrede.

Siri Hustvedt er en begavet og modig kritisk tænker, der har svar på mange, mange spørgsmål. Men vigtigst af alt bruger hun sin forstand og viden til at undre sig videre, og på den måde er hun den perfekte essayist. Hun inkorporerer en vestlig humanisme og griber til samme relevante livsområder og vinkler igen og igen.

Man kan lidt kritisk sige, at hun ikke lader til at udfordre sig selv synderligt, man kan også sige, at hun har fundet sin form. Og som sådan er der ikke så meget nyt under solen i samlingen, og Siri-solen er virkelig også alt nok.

Tak til Lindhardt og Ringhof og oversætter Rasmus Hastrup for at blive ved med at udgive og oversætte Hustvedt så fint og for at derved at bidrage til at holde essaygenren levende.

Siri Hustvedt (f. 1955) er opvokset i Minnesota med norsk-amerikanske forældre. Hun har en ph.d. i engelsk litteratur fra Columbia University og underviser i psykiatri på det medicinske fakultet på Cornell University.

Hun har skrevet romaner, essaysamlinger og et nonfiktions-værk. Hendes roman *Den flammende verden* var nomineret til Man Booker Prize og blev tildelt Los Angeles Times Book Prize i 2014. Hendes bøger er oversat til mere end 30 sprog.

Hun bor i Brooklyn, New York (tekst-credit: Lindhardt og Ringhof)

Værklister

- Med bind for øjnene, 1992
- Lily Dahls fortryllelse, 1997
- Det jeg elskede, 2003
- En bøn for Eros, 2006
- En amerikaners lidelser, 2008
- Kvinden, der rystede *eller* Historien om mine nerver, 2009
- Sommeren uden mænd, 2011
- At leve, at tænke, at se, 2012
- Den flammende verden, 2014
- En kvinde ser på mænd der ser på kvinder, 2017
- Minder om fremtiden, 2019
- Mødre, fædre og andre, 2021

feminismegruppevoldMisogynisexismeSiri Hustvedt

Cathrine Rygaard Rasch

Cathrine Rygaard Rasch (f.1979) er underviser i gymnasiet, skribent for Dansk Kvindesamfunds kønspolitiske blog F-frekvensen og løbende bidrager til dansk-, tysk- og mediefaglige tidsskrifter. Cand. mag. i tysk og dansk fra KU og